מה טמא שספק בידו לעשות ואינו עושה אף דרך רחוקה נמי שספק בידו לעשות ואינו עושה ורב נחמן אמר לך ר׳ עקיבא [א]לטעמי׳ דקסבר [ב]אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ ואנא סבירא [ג]ליה כמ״ד שוחטין וזורקין על טמא שרץ ת״ר [ד][א]אלו שעושין את השני הזבין והזבות המצורעין והמצורעות [ונדות] ובועלי נדות והיולדות [ב]השוגגין והאנוסין והמזידין וטמא ושהיה בדרך רחוקה א״כ למה נאמר טמא למה נאמר דאי בעי למיעבד בראשון לא שבקינן ליה אלא א״כ למה נאמר בדרך רחוקה לפוטרו מן הכרת וכמ״ד הורצה אשה בשני מי מיחייבא והא [ה]תניא יכול לא יהו עושין את השני אלא טמא נפש ושהיה בדרך רחוקה זבין ומצורעין ובועלי נדות מנין ת״ל [ג]איש איש לא קשיא הא [ו]ר׳ יוסי הא ר״י ור״ש ת״ר [ז][ד]חייב כרת על הראשון וחייב כרת על השני דברי רבי רבי נתן אומר חייב כרת על הראשון ופטור על השני ר״ח בן עקביא אומר אף [על] הראשון אינו חייב כרת אא״כ לא עשה את השני ואזדו לטעמייהו דתניא [ה]גר שנתגייר בין שני פסחים וכן קטן שהגדיל בין שני פסחים חייב לעשות פסח שני דברי רבי רבי נתן אומר כל שזקוק לראשון זקוק לשני כל שאין זקוק לראשון אין זקוק לשני במאי קמיפלגי רבי סבר שני [ח]רגל בפני עצמו הוא רבי נתן סבר שני תשלומין דראשון הוא תקוני לראשון לא מתקין ליה ורבי חנניא בן עקביא סבר שני תקנתא דראשון הוא ושלשתן מקרא אחד דרשו [2]והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה רבי סבר [2]וחדל לעשות הפסח ונכרתה דלא עבד בראשון אי נמי [2]קרבן ה׳ לא הקריב במועדו בשני ומאי [ט](דהא) חטאו ישא כרת הוא

קסבר

מה טמא שיש ספק בידו לעשות. אי לאו דדחייה רחמנא דהא קמן קאי: ואינו עושה. דקא אסר ליה רחמנא לעשות: אף דרך רחוקה שספק בידו לעשות. שהיה לו שלוחים לשלח וקאמר רחמנא דאינו עושה דמלתא דחייה: ר״ע סבר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ. ואע״ג דחזי לאורתא והאי ספק דקאמר ה״ק מה טמא שספק בידו לעשות דחזי למיכל לאורתא ואפילו הכי אין שוחטין וזורקין עליו ואנן ס״ל שוחטין וזורקין הלכך האי נמי דיכול ליכנס בשעת אכילה שוחטין וזורקין עליו: ובועלי נדות. שכל אלו טומאה ארוכה: וטמא. לנפש: וא״כ. דאף אלו עושים את השני: למה נאמר טמא. בתמיה: אלא למה נאמר דרך רחוקה. אי משום דאי בעי למיעבד לא מעביד הא בדרך רחוקה הוא וא״ת שלא ישלח פסחו וכדרב ששת האי תנא לית ליה אלא כרב נחמן סבירא ליה דאמר הורצה דאי כרב ששת איצטריך דרך רחוקה למימר דאי בעי לא ליעביד: מי מחייבא. דקתני נדות ויולדות: יכול לא יהו כו׳. ולא קתני זבות ויולדות: הא רבי יוסי. דאמר בפירקין דלעיל (דף צא:) נשים בשני שוחטין עליהן בפני עצמן: הא ר״י ור״ש. דאמרי רשות: חייב כרת על הראשון וחייב כרת על השני. חיוב כרת יש על זה ועל זה ובחד גברא לא משכחת לה דתרי קטלי בחד גברא ליכא ואם לענין דאם שגג בשניהן יתחייב שתי חטאות ליכא למימר הכי דכרת דפסח אין חייבין על שגגתו חטאת דתנן בכריתות (דף ב.) הפסח והמילה מצות עשה היא ואין חטאת באה אלא על שגגת כרת של לאו דכתיב (ויקרא ד) אשר לא תעשינה אלא נפקא מינה דאם שגג בא׳ מהן והזיד בחבירו חייב אי נמי לגר שנתגייר בין שני פסחים: ופטור על השני. ואם שגג בראשון והזיד בשני פטור: אף על הראשון. אם הזיד אינו חייב כרת עד שיזיד אף בשני אבל אם עשה את השני או שגג בו פטור לגמרי דשני תשלומים דראשון ותקנתא דראשון הוא ומזיד שלו הוא גמרו של כרת דראשון הלכך באיזה מהן ששגג פטור: ואזדו לטעמייהו. רבי ורבי נתן: שהגדיל. למחו בו שערות: חייבין לעשות את השני. דקסבר רגל בפני עצמו הוא ואית ליה חיובא באנפי נפשיה ואפי׳ למאן דלא איחזי בראשון: תשלומין דראשון. ומאן דלא איחזי בראשון לא מיחייב אשני ומיהו תקוני לראשון מכרת אם הזיד בראשון לא מתקן ליה הלכך חייב כרת על הראשון ואפילו עשה את השני ופטור על השני אם שגג בראשון והזיד בשני דהא לית ליה חיובא באנפי נפשיה ובראשון הרי שגג: תקנתא דראשון. מכרת דיליה דאפילו הזיד בראשון השני פוטרו מן הכרת: אי נמי קרבן ה׳ לא הקריב וגו׳. דכי משמש בארבע לשונות[י] וזה בלשון אי דרשינן ליה ולא קאי אדלעיל מיניה לפרושי טעמא למילתא קמייתא כמו לשון דהא אלא מילתא אחריתי היא כמו כי יקרא (דברים כב) כי תכלה לעשר (שם כו) כי תפגע (שמות כג):

קסבר

ה״ג בכל הספרים וכן גרסינן בספרי (פר׳ בהעלותך) מה טמא שאין ספק בידו כו׳ ומיתני התם אפלוגתא דר״א ור״ע ומייתי ר״ע ראיה לדבריו מה טמא שאין ספק בידו לעשות מפני טומאה אף דרך רחוקה שאין ספק בידו לעשות שרחוק כ״כ שאין יכול לבא בשעת שחיטה לעולא או בשעת אכילה לרב יהודה ומייתי לה רב ששת מדקאמר ואינו עושה משמע דלא הורצה דלכל מילי יליף דרך רחוקה מטמא ומשני רב נחמן דר״ע סבר אין שוחטין וזורקין ולכך יליף דרך רחוקה מטמא דתרוייהו חזו בשעת אכילה ולא חזו בשעת שחיטה ולדידיה נמי אם זרק לא הורצה אבל אנא סבירא לי שוחטין וזורקין והשתא ליכא למילף דלא הורצה בדרך רחוקה כמו בטמא מת דשאני טמא מת דלא חזי בשעת אכילה ורב ששת סבר נמי שוחטין דאין סברא שיחלוקו בזה אלא דסברי דר״ע גמר מטמא מת אע״ג דלא דמי ליה כ״כ ונראה לר״י דלאו מהיקשא יליף דרך רחוקה מטמא אלא במה מצינו דאי מהיקשא מאי קא משני רב נחמן דסבר שוחטין מ״מ ניגמר מיניה דאין משיבין על ההיקש וק״ק לר״י דאי לאו היקשא הוא איכא טובא למיפרך: **רבי עקיבא סבר אין שוחטין וזורקין.** תימה מנא ליה דהא לעיל (דף ס:) אמר דמ״ד אין שוחטין סבר לה כרבי יצחק דאמר טמאי מתים היו שחל כו׳ וקדריש ביום ההוא אין יכולים לעשות הא למחר יכולים ואילו ר״ע בפרק הישן (סוכה דף כה:) לית ליה דרבי יצחק: **דאי בעי למיעבד לא שבקינן ליה.** תימה הואיל וסבירא ליה להאי תנא שוחטין על טמא שרץ מדקאמר לפוטרו מהיכרת משמע מכרת פטור אבל אם זרק הורצה ומ״ד הורצה אסיקנא לעיל (דף פא.) דסבר שוחטין וזורקין אם כן טמא דקרא שאינו יכול לאכול בלילה והיכי קאמר התלמודא דלהכי כתביה דאי בעי למיעבד לא שבקינן ליה פשיטא דלא שבקינן ליה כיון דלא חזי למיכל א] ומלפי אכלו נפקא דטמא נמי נפק׳ לן מהתם כדאמר בפ״ב דזבחים (דף כג.) וי״ל דודאי קרא לא איצטריך להכי אלא פריך משום דקתני למה נאמר טמא לפוטרו מהיכרת דמשמע מכרת פטור אבל אי בעי למיעבד מאי עביד הלכך פריך הא אי בעי למיעבד לא שבקינן ליה והשתא טמא לא איצטריך למיכתב אלא לאשמעינן דאיש נדחה ואין ציבור נדחין ונראה לר״י דממתניתין דקתני שאלו פטורין מהיכרת ליכא למידק כרב נחמן מדקתני פטורין מכלל דאם זרק הורצה דה״ה אם זרק לא הורצה ואיידי דקתני סיפא חייבין תנא רישא פטורין ואתי שפיר דלעיל מייתי ראיה ממתניתין לרב ששת: **אלא למה נאמר דרך רחוקה כו׳.** קשה לרב יהודה דאמר לקמן איזהו דרך רחוקה כל שאין יכול ליכנס בשעת אכילה דרך רחוקה דכתב רחמנא למה לי פשיטא דפטור דהא לא חזי לאכילה ואי משום דיכול ליכנס בסוסים ובפרדים א״כ לקמן דקתני היה חוץ למודיעים ויכול ליכנס בסוסים ובפרדים יכול יהא חייב ת״ל ובדרך לא היה ואמאי איצטריך ההוא קרא הא לא איצטריך למיכתב כלל דרך רחוקה אלא משום היכא דיכול ליכנס בסוסים ובפרדים ואין לומר דס״ד דחייב כרת על מה שהרחיק עצמו דאם כן מאי פריך למה נאמר טמא דאי בעי למיעבד לא שבקינן ליה הא שפיר קאמר דנאמר לפוטרו מכרת דס״ד דליחייב על מה שטימא עצמו ונראה לרשב״א דטמא ודרך רחוקה איצטריך למיכתב דלא נימא כיון דלא חזי בראשון לא ליעבד בשני וסבר כרבי נתן דשני תשלומין דראשון הוא: **לא קשיא הא ר׳ יוסי.** תימה דמוקי הך ברייתא דסבר שוחטין וזורקין על טמא שרץ כר׳ יוסי ובפ׳ כיצד צולין (לעיל דף פא.) גבי טומאת התהום מסיק דקסבר ר׳ יוסי אין שוחטין וזורקין כו׳ וי״ל דהכא לא מוקי לה כר׳ יוסי אלא במאי דסבר דנשים בשני חובה:

עולא

עין משפט נר מצוה

ד א מיי׳ פ״ו מהל׳ ק״פ הלכה א:
ה ב מיי׳ שם פ״ה הלכה א ג:
ו ג מיי׳ שם:
ז ד מיי׳ שם הלכה ז:

רבינו חננאל

ודחה רב נחמן ר׳ עקיבא סבר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ, ודרך רחוקה כטומאת שרץ דמי. ואנא סבירא לי כמאן דאמר שוחטין וזורקין על טמא שרץ, ודרך רחוקה כטמא שרץ דמי, מה טמא שרץ אם שחטו עליו הורצה, אף מי שהיה בדרך רחוקה אם זרק הורצה. ת״ר אלו שעושין את השני הזבין וזבות מצורעין ובועלי נדות והיולדות והשוגגין והאנוסין והמזידין וטמא ומי שהיה בדרך רחוקה. אם כן למה נאמר בדרך רחוקה הלא אנוס הוא וכבר שנה האנוסין. ואמרינן לפטרו מן הכרת. אליבא דמאן דאמר הורצה, דאי אליבא דמאן דאמר לא הורצה, סוף סוף למה לי למתנייה דאי בעי למעבד לא שבקינן ליה, היינו הני, אלא ש״מ היינו אליבא דמאן דאמר הורצה, אלמא בר מעבד הוא ואפ״ה פטריה רחמנא מכרת. ואקשינן מדקתני והזבות מכלל שהנשים חייבות בשני, וכי אשה בשני חייבת והתניא יכול לא יהו עושין את השני אלא טמא נפש כו׳ ת״ל איש, איש ולא אשה. ושנינן הא דתניא שהנשים עושות את השני ר׳ יהודה ור׳ יוסי היא והא דתניא איש ולא אשה רבי שמעון [היא] כדאמרן בפרק של מעלה. ת״ר טהור שלא עשה פסח, חייב כרת על הראשון וחייב כרת על השני דברי רבי. מאי טעמא שני רגל בפני עצמו הוא. ר׳ נתן אומר חייב כרת על הראשון ופטור על השני, קסבר שני תשלומין דראשון הוא, תקוני לראשון לא מתקין. ר׳ חנניא בן עקביא אומר אף על הראשון אינו חייב אלא אם לא עשה את השני, כלומר כיון שלא עשה הראשון נסתלקה חובת הראשון ונתחייב בשני, ולעולם אינו חייב אלא על השני וקסבר שני תקנתא דראשון הוא. **ואזדו לטעמייהו** [דתניא] גר שנתגייר בין שני פסחים וכן קטן שהגדיל בין שני פסחים חייבין לעשות פסח שני דברי רבי, ר׳ נתן אומר כל הזקוק לראשון זקוק לשני וכל מי שאינו זקוק לראשון אינו זקוק לשני. ושלשתן מקרא אחד דרשו, והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח בראשון ונכרתה, אי נמי קרבן ה׳ לא הקריב במועדו בשני, חטאו ישא, והוא כרת

מסורת הש״ס

א) הך לטעמיה צריך עיון ועי׳ בתוס׳ כאן ד״ה ר״ע ובקונטרס האחרון מה, ב) לעיל דף ס:, וס״ב, ג) [גירסת לי כל״ן], ד) [תוספתא רפ״ח], ה) לעיל דף סו., ו) [לעיל לא:], ז) [תוספתא פ״ח ה״ג], ח) [חגיגה ט:], ט) [צ״ל דהא], י) [ר״ה ג.].

תורה אור השלם

1. דבר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לַיְיָ:
במדבר ט י

2. וְהָאִישׁ אֲשֶׁר הוּא טָהוֹר וּבְדֶרֶךְ לֹא הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ כִּי קָרְבַּן יְיָ לֹא הִקְרִיב בְּמֹעֲדוֹ חֶטְאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא:
במדבר ט יג

הגהות מהר״ב רנשבורג

א] תוס׳ ד״ה דאי בעי למיעבד כו׳ ומלפי אכלו נפקא כו׳. נ״ב עי׳ לעיל ס״ע ע״א תוס׳ ד״ה שוחטין וזורקין וכו׳:

מוסף רש״י

אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ. אין שוחטין וזורקין את הפסח על יחיד טמא שרץ, ונדחה לפסח שני, ואף על גב דיכול לטבול ולאכול לערב, דאיכא מ״ד דס״ל הכי (זבחים כב: ועי׳ לעיל סט. בארוכה). ת״ל איש איש. כי יהיה טמא, משמע כל טומאה, מדלא כתיב לנפש כדכתיב, אלא איש כי יגע במת, ש״מ למידרשיה באנפיה נפשיה הוא (לעיל סו.). אי נמי קרבן ה׳ וגו׳. והכי משמע ליה קרא והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח ונכרת כי קרבן ה׳ כו׳. כי לשון שימוש אי, כשקרבן ה׳ לא הקריב בשני, חטאו ישא (לעיל צא.).